

רושמים וזוכרים

ריצ'רד לייקין

י"ב בתמוז תרצ"ט, 29.6.1939 – י"ד בחשוון תשע"ו, 27.10.2015

בעקבות הסרטון
לזכרו של ריצ'רד
לייקין ז"ל

רסיסי חלום

הצגת הפרויקט (2 דק')

"פנים. יום. זיכרון" הוא פרויקט המורכב מרסיסי זיכרון, מרגעים קטנים בחיים. חברים וקרובים של חללים משתפים ברגעים מתוך החיים של יקיריהם. הרגעים הללו מונצחים בסרט אנימציה המבקש להחיות אותם רגעים, אותם אנשים יקרים.

מבחינת אלה שלא ידעו שכול, יום הזיכרון הוא יום התייחדות עם זכרם של אלה אשר הקריבו את חייהם למען הזכות לחיות כאן. מבחינת בני המשפחות השכולות, יום זה הוא מועד רשמי בלבד; מבחינתם, כל יום הוא יום זיכרון – כל רגע צופן בחובו רסיסי געגוע.

פתיחה: "שלושה שמות נתנו לאדם" (10 דק')

אפשר לעשות בקבוצות קטנות או יחד:

- קראו את הקטע ממדרש תנחומא – שלושה שמות לאדם.
- נסו להסביר ולהדגים כל אחד משלושת השמות.
- מה בעיניכם הוא השם החשוב ביותר?
- מה בעיניכם הוא השם המרכזי שמשאירים אחריהם חללים?
- האם יש לכם רעיונות לעוד "שמות" לאדם?

תנחומא ל"ה א'

"את מוצא שלשה שמות נקראו לו לאדם:
אחד מה שקוראים לו אביו ואמו,
ואחד מה שקוראין לו בני אדם,
ואחד מה שקונה הוא לעצמו.
טוב מכולן מה שקונה הוא לעצמו".

גוף הפעילות

הקרנת הסרטון ודיון (15 דק')

רצוי להקדים ולספר מעט על חייו של ריצ'רד (מופיע בקישור).

<https://www.bac.org.il/resisim>

שאלות לדיון

- באיזה אופן אפשר לתאר כל אחד משלושת השמות של ריצ'רד? איך זה בא לידי ביטוי בסרט?
- אילו עוד סוגי שמות לדעתכם יש לריצ'רד? נסו להדגים מתוך תחנות בחייו כפי שהופיעו בסרטון.
- האם ישנה התנגשות בין השמות? (בין השם שריצ'רד קונה לעצמו ובין השם שאביו ואימו קונים לו. האם רצון ורצונו מנוגדים לחלוטין?)
- איזה עוד התנגשות או שוני בין עולמות מומחש בסרטון? (ארה"ב מול ישראל. אימא, המחבל. איך הם מיוצגים ומדוע (שחור-לבן מול צבעוניות). איך זה מאיר את הדמות של ריצ'רד? (חי בין עולמות, איש של גשרים, פרספקטיבה רחבה).

שם שנתן לו מותו (10 דק')

- באיזו תחושה יצאתם מהסרט?
- זלדה, בשיר "לכל איש יש שם" (מופיע בנספחים), מונה עוד הרבה שמות שניתנים לאדם. נתמקד באחרונים: "לכל איש יש שם שנתנו לו חייו ונתן לו מותו". איך לדעתכם מקרין רגע המוות על "שמו" של ריצ'רד ועל פועלו?
- האם ריצ'רד שילם מחיר על הליכה בעקבות החזון שלו?
- האם יש סתירה בין האופן שבו חי את חייו לאופן שבו מצא את מותו?
- לפי השניות האחרונות של הסרט (אפשר להקרין שוב מדקה 06:35), האם ריצ'רד מבין מה עומד לקרות? האם אפשר להבין שמה שמציג לנו הסרט אלה הם חייו שחולפים לנגד עיניו ברגעים שלפני מותו? האם לדעתכם הוא היה עושה משהו אחרת?

ניתן להעמיק באמצעות חלק מהפעילויות הבאות:

הקרנת הסרטון הקצרצר: "סיפורו של יונק הדבש".

<http://bit.ly/dvashyonek>

** דוקטור וונגארי מאטאי (1940-2011), הייתה פעילה פוליטית וסביבתית מקניה. בשנת 2004 הייתה מאטאי לאישה האפריקאית הראשונה שזכתה בפרס נובל לשלום, שהוענק לה על תרומתה לפיתוח בר-קיימא, דמוקרטיה ושלום.

- האם יש ערך לפעילות אקטיביסטית שאינה מניבה את התוצאות שלשמן היא ננקטת? האם זה משנה משהו? האם זה משנה למישהו? מהו המבחן הקובע - מבחן התוצאה או שמספיקה הכוונה? האם לפעולות שאינן צולחות עשויה להיות השפעה ארוכת טווח?

התבוננות בקטע מן הנאום - 'יש לי חלום'

- מרטין לותר קינג מופיע בסרט כמקור השראה של ריצ'רד. מה אתם יודעים עליו? איזה קשר יש בין השניים? (לתת קצת רקע על קינג ולקרוא קטע מנאומו "יש לי חלום").
- האם חלומו התגשם? האם הוא חזה בזה בחייו? מה מהם קווה הדמיון בין ריצ'רד לקינג ובמה הם שונים? (אפשר בחלק הזה גם להתמקד מעט בשם של הסרטון: "רסיסי חלום")
- קינג לא ראה את התגשמות חלומו בחייו אך לאחר מותו הוא נהפך לסמל של החלום הזה. האם אותו הדבר יכול לקרות (אולי בהיקף קטן יותר) גם לריצ'רד? האם יש בזה נחמה?

סיכום (5 דק'):

ילדיו של ריצ'רד ספדו לו והעניקו זווית מעמיקה לדמותו. הדברים שהם אומרים מתחברים לשאלת ההשפעה של לייקין אחרי מותו:

"אבא היה אדם אדיב, עדין ואוהב. מורשתו היא 'מעשים של טוב לב'.

השקפות היסוד שלו היו:

כל ילד הוא נס

טוב לב וחיוביות הם מידבקים

העצמה משחררת אנשים על מנת להגשים את הפוטנציאל שלהם

הורות והוראה הם מעשים של אהבה

בתי ספר צריכים להיות קהילות לומדות אכפתיות שבהן יש שפע של פלורליזם ואפשרויות בחירה.

אנו אוהבים אותך, אבא, ונעשה כמיטב יכולתנו לחיות חיים מלאי אהבה וכבוד ולהעביר הלאה את רעיון 'מעשים של טוב לב'."

* תנחומא ל"ה א'

"את מוצא שלשה שמות נקראו לו לאדם:

אחד מה שקוראים לו אביו ואמו,

ואחד מה שקוראין לו בני אדם,

ואחד מה שקונה הוא לעצמו.

טוב מכולן מה שקונה הוא לעצמו.

זלדה

לכל איש יש שם

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם

שֶׁנֶּתַן לוֹ אֱלֹהִים

וְנִתְּנוּ לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם

שֶׁנֶּתַּנּוּ לוֹ קוֹמָתוֹ וְאָפֶן חַיּוּכּוֹ

וְנִתֵּן לוֹ הָאָרִיג

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם

שֶׁנֶּתַּנּוּ לוֹ הַהָרִים

וְנִתְּנוּ לוֹ כְּתָלָיו

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם

שֶׁנֶּתַּנּוּ לוֹ הַמְּזֻלּוֹת

וְנִתְּנוּ לוֹ שַׁכְּנָיו

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם

שֶׁנֶּתַּנּוּ לוֹ חֲטָאָיו

וְנִתְּנָה לוֹ כְּמִיָּהֲתוֹ

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם

שֶׁנֶּתַּנּוּ לוֹ שׁוֹנְאָיו

וְנִתְּנָה לוֹ אֶהְבָּתוֹ

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם

שֶׁנֶּתַּנּוּ לוֹ חֲגָיו

וְנִתְּנָה לוֹ מְלֹאכְתּוֹ

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם

שֶׁנֶּתַּנּוּ לוֹ תְּקוּפּוֹת הַשָּׁנָה

וְנִתֵּן לוֹ עֲרוּנוֹ

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם

שֶׁנֶּתַּן לוֹ הַיָּם

וְנִתֵּן לוֹ

מוֹתוֹ.

בַּל נִתְפַלֵּשׁ בְּמַעֲמָקֵי יָאוֹשׁ. הַיּוֹם יִדְיָי אֹמֵר לָכֶם זֹאת - גַּם אִם נִתְמַוֹדֵד מוֹל קִשְׁיֵי הַיּוֹם אוֹ הַמָּחָר, יֵשׁ בִּי עֵדוּן חֲזוֹן הַמְשָׁרֵשׁ בְּחִלּוֹם הָאֲמֵרִיקָאִי.

יֵשׁ בִּי חִלּוֹם כִּי יוֹם אֶחָד תִּעֲלֶה וְתִבּוֹא אֲמוֹנָה עֲמָקָה: אָנוּ אוֹחֲזִים בְּאֶמֶת צְרוּפָה כִּי כָל הָאָדָם נִבְרָא שׁוֹה.

יֵשׁ בִּי חִלּוֹם, כִּי יוֹם יִבּוֹא וְעַל פְּסִגּוֹתֶיהָ הָאֲדָמוֹת שֶׁל ג'וֹרְג'יָה, הֵן צָאֲצָאִי הָעֶבְדִּים וְהֵן צָאֲצָאִי הָאֲדוֹנִים יֻכְלוּ שֶׁבֶת אַחִים גַּם יַחַד וְאֵל שְׁלֶחַן אֶחָד הֶסֶב.

יֵשׁ בִּי חִלּוֹם, כִּי יוֹם יִבּוֹא וּמְדִינַת מִיִּסִּיִּפִּי, הַנוֹשֵׁפֶת זַעַת אֵי צֶדֶק וּבְאִישׁוֹת אִשׁ שֶׁל עֶשֶׂק, תִּמְיֵר אֱלֹה לְנוֹה חֲפֵשׁ וְצֶדֶק.

יֵשׁ בִּי חִלּוֹם כִּי אַרְבַּעַת יְלָדֵי הֶרְכִּים, יַחֲיוּ יוֹם אֶחָד בְּאֶמֶה בְּהָ אֵין אָדָם נִשְׁפֵּט עַל פִּי צֶבַע עוֹרוֹ אֶלָּא עַל פִּי תוֹחֶלֶת תְּכוֹנוֹתָיו.

יֵשׁ בִּי חִלּוֹם הַיּוֹם!

יֵשׁ בִּי חִלּוֹם כִּי יוֹם יִבּוֹא וְאֵיבֶת אֲלִבְמָה עַל גְּזַעְנוּתָהּ הָאֲכֻזְרִית, עַת מוֹשְׁלָה טוֹפֵף בִּלְע בְּשׁוֹפְתָיו, שֶׁל חֲצִיצָה וְהַפְרָדָה - שָׁם בְּאֲלִבְמָה, יוֹם יִבּוֹא וְטָף שְׁחוֹר, יְלָדִים וְיִלְדוֹת שְׁלוֹבֵי יָדַיִם עִם טָף לָבָן, כְּאֲחִים וְאֲחִיוֹת.

יֵשׁ בִּי חִלּוֹם הַיּוֹם!

יֵשׁ בִּי חִלּוֹם כִּי יוֹם יִבּוֹא וְכָל בְּקַעָה תִּרוֹם, וְכָל הָר וְגִבְעָה צֶדֶק יִמוּגְגוּ. הָעֶקֶב לְמִישׁוֹר יֵהִי וְכָרֵי הָרַע יִרְעוּ יִשְׂרָאֵל. וְתִהְיֶה אֱלֹה הַלּוֹלֶת כָּל בְּשׂוֹר, עֵין כָּל תְּחֻזָּה בְּהָ.

זוֹ תִקְוַתְנִי. זוֹ אֲמוֹנַתְנִי עִמָּה אֲשׁוּב דְרוֹמָה. עִם אֲמוֹנָה זוֹ נוֹכַל חֲצֵב מְאֲשִׁיּוֹת יָאוֹשׁ - אֲבֹן שֶׁל תִּקְוָה. עִם אֲמוֹנָה זוֹ נִגְל נִגּוֹן גְּעוּל שֶׁל אֲמַתְנִי אֵל נִגְן מְגִד שֶׁל אֲחֻוָּה. עִם אֲמוֹנָה זוֹ נוֹכַל עֶבֶד יַחֲדָיו, שְׂאֵת תְּפִילָה בְּצוֹנָא וּמְאָבֶק בְּמִחְבֵּק. אֵל כָּלָא, שְׁכֵם אֶחָד לְצַעוּד, וְאֵל חֲרוּת בְּחִבְרוּתָא חִבֵּר וְהַעֲפִל, יוֹדְעִים אָנוּ כִּי יוֹם יִנְחֲנוּ חֲפֵשׁ.

זֶה יִהְיֶה הַיּוֹם, זֶה יִהְיֶה הַיּוֹם עַת כָּל יְלָדֵי הָאֵל יֻכְלוּ שׁוֹרֵר מְשַׁמְעוֹת חֲדָשָׁה "אַרְצֵי תְהִי, אֶרֶץ מְתֵק חֲפֵשׁ לְזֹאת אֲשִׁיר. אֶרֶץ בְּהָ אֲבוֹתֵי מִתְנִי, אֶרֶץ גְּאוֹת הַבָּאִים בְּהָ, מִכָּל הָר, פְּעַמוֹנֵי חֲפֵשׁ!